

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

1408

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Prvom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sudac Antun Palarić, predsjednik Vijeća, te suci Slavica Banić, Ivan Matija, Aldo Radolović, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, članovi Vijeća, u postupku koji je ustavnom tužbom pokrenuo Jakob Špernoga iz Đakova, kojega zastupaju punomoćnik Josip Špernoga iz Đakova i Neven Gotal, odvjetnik iz Zagreba, na sjednici održanoj 20. svibnja 2015., jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se odbija.

II. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

i

RJEŠENJE

I. Dopuna ustavne tužbe od 21. siječnja 2015. odbacuje se zbog nepravodobnosti.

II. Ovo rješenje objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM REPUBLIKE HRVATSKE

1. Ustavne tužbe podnio je Jakob Špernoga iz Đakova (u daljnjem tekstu: podnositelj), kojeg zastupaju Josip Špernoga, punomoćnik (sin) iz Đakova i Neven Gotal, odvjetnik iz Zagreba.

2. U postupku koji je prethodio ustavnosudskom podnositelj je proglašen krivim za počinjenje dva kaznena djela ubojstva iz članka 90. Kaznenog zakona (»Narodne novine« broj 110/97., 27/98., 50/00., 129/00., 51/01., 105/04., 84/05., 71/06., 110/07., 152/08. i 57/11.; u daljnjem tekstu: KZ/97), i jednog kaznenog djela ubojstva u pokušaju iz članka 90. u vezi s člankom 33. KZ-a/97, za koja kaznena djela mu je izrečena jedinstvena kazna zatvora u trajanju od 35 (trideset pet) godina.

3. Podnositelj je podnio dvije ustavne tužbe. Prvu ustavnu tužbu podnio je pravodobno 22. prosinca 2014., po punomoćniku Josipu Špernogi (listovi 1-9 ustavnosudskog spisa). Drugu ustavnu tužbu (listovi 10-40 ustavnosudskog spisa) podnio je po odvjetniku Nevenu Gotalu 23. prosinca 2014., izvan roka za podnošenje ustavne tužbe (posljednji dan roka bio je 22. prosinca 2014.).

4. S obzirom da prigovori koje je podnositelj naveo u ustavnoj tužbi od 23. prosinca 2014. u najvećem dijelu razjašnjavaju i dopunjuju njegove inicijalne prigovore, Ustavni sud uzeo je u razmatranje i ustavnu tužbu od 23. prosinca 2014., smatrajući ih sastavnim dijelom ustavne tužbe od 22. prosinca 2014.

5. Podnositelj je 22. siječnja 2015., izvan roka za podnošenje ustavne tužbe, po odvjetniku Nevenu Gotalu podnio i dopunu ustavne tužbe (listovi 44-46 ustavnosudskog spisa), u kojoj je istaknuo potpuno nove prigovore.

Razloge za odbačaj dopune ustavne tužbe od 22. siječnja 2015. Ustavni sud je obrazložio u točkama 32. – 35. ove odluke.

6. Ustavne tužbe podnesene su protiv presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske (u daljnjem tekstu: Vrhovni sud) broj: III KŽ 4/14-9 od 28. listopada 2014., kojom je odbijena žalba podnositelja te je potvrđena drugostupanjska presuda Vrhovnog suda broj: I KŽ-4/14 od 13. ožujka 2014. Tom je presudom prihvaćena žalba državnog odvjetnika te je preinačena prvostupanjska presuda Županijskog suda u Osijeku broj: K-18/13 od 30. kolovoza 2013. u odluci o kazni na način da je podnositelju za kazneno djelo iz članka 90. u vezi članka 33. KZ-a/97 iz točke 1. izreke prvostupanjske presude, na temelju istih zakonskih odredbi utvrđena kazna zatvora u trajanju od 10 (deset) godina, a za kaznena djela iz članka 90. KZ-a/97, iz točaka 2. i 3. izreke prvostupanjske presude, na temelju istog zakonskog propisa, utvrđene su kazne zatvora u trajanju po 14 (četnaest) godina za svako djelo, pa je podnositelj uz primjenu članka 60. stavaka 1. i 2. točke e) KZ-a/97 osuđen na jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 35 (trideset pet) godina, u koju mu je na temelju članka 63. KZ-a/97 uračunato vrijeme provedeno u pritvoru i istražnom zatvoru od 23. prosinca 2012. nadalje.

7. Podnositelj je u ustavnim tužbama naveo da su mu sudskim odlukama povrijeđena ustavna prava zajamčena člancima 14. stavkom 2., 18. stavkom 1., 28. i 29. stavcima 1. i 4. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.).

U dopuni ustavne tužbe podnositelj je istaknuo povredu prava zajamčenog člankom 29. stavkom 2. alinejama 3. i 4. Ustava.

8. Za potrebe ustavnosudskog postupka, na temelju članka 69. alineje 3. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 99/99., 29/02. i 49/02. – pročišćeni tekst, u daljnjem tekstu: Ustavni zakon), pribavljen je spis Županijskog suda u Osijeku broj: K-18/2013.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI PREDMETA

9. Uvidom u spis Županijskog suda u Osijeku broj: K-18/2013 utvrđeno je sljedeće:

Presudom Županijskog suda u Osijeku broj: K-18/13 od 30. kolovoza 2013. podnositelj je proglašen krivim za počinjenje dva kaznena djela ubojstva iz članka 90. KZ-a/97 i jedno kazneno djelo ubojstva u pokušaju iz članka 90. u vezi s člankom 33. KZ-a/97, počinjena na način kako je to opisano u izreci presude, za što mu je izrečena jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 30 (trideset) godina.

Protiv presude Županijskog suda u Osijeku podnositelj i državni odvjetnik su podnijeli žalbe Vrhovnom sudu.

10. Drugostupanjskom presudom Vrhovnog suda broj: I KŽ-4/14 od 13. ožujka 2014. prihvaćena je žalba državnog odvjetnika te je prvostupanjska presuda preinačena u odluci o kazni na način da su podnositelju za svako djelo utvrđene kazne zatvora u dužem trajanju te mu je izrečena jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 35 (trideset pet) godina, dok je žalba podnositelja odbijena te je u pobijanom, a nepreinačenom dijelu potvrđena prvostupanjska presuda.

Podnositelj je protiv drugostupanjske presude podnio žalbu Vrhovnom sudu.

11. Trećestupanjskom presudom Vrhovnog suda broj: III KŽ 4/14-9 od 28. listopada 2014. odbijena je žalba podnositelja te je potvrđena drugostupanjska presuda.

III. OSPORENI SUDSKI AKTI

1) Presuda Županijskog suda u Osijeku broj: K-18/13 od 30. kolovoza 2013. (prvostupanjska presuda)

12. Navedenom prvostupanjskom presudom podnositelj je proglašen krivim što je:

»1. dana 23. prosinca 2013. oko 19,30 sati u Belišću, ispred ulaznih vrata i u obiteljskoj kući Miloša Ognjenovića, J. Kozarca 41, zbog toga što ga je supruga Jasmina Mišković Špernoga napustila, u cilju da ovu liši života prema Jasmini Mišković Špernoga iz pištolja marke 'FM', M 90, tvorničkog broja 340065 ispalio više hitaca od kojih ju je jedan i pogodio zadavši joj strijelno okrznuće na tjemenu glave desno, prostrijelnu ranu desne uške i prostrijelnu

ranu kroz miškulaturu desnog ramenog obruča, koje ozljede čine jednu cjelinu i u svom zbroju su teška tjelesna ozljeda, ali do lišenja života Jasmine Mišković Špernoga nije došlo jer ispaljeni hici nisu pogodili vitalne organe njenog tijela,

dakle, s namjerom započeo, ali nije dovršio da drugog usmrti,

2. u isto vrijeme i na istom mjestu kao pod točkom 1., zbog toga što je Miloš Ognjenović svoju sestru Jasminu Mišković Špernoga primio u svoj dom, u cilju da ovog liši života, u Miloša Ognjenovića iz pištolja opisanog pod točkom 1., ispalio više hitaca zadavši mu prostrijelnu ranu lijevog palca i prostrijelnu ranu desne natkoljenice i lijeve potkoljenice, koje ozljede su teške naravi, te prostrijelnu ranu prsišta koja ozljeda je teška i po život opasna i od koje je Miloš Ognjenović preminuo na mjestu događaja,

dakle, drugog usmrtio,

3. u isto vrijeme i na istom mjestu kao pod točkom 1., zbog toga što je Danica Ognjenović svoju sestru Jasminu Mišković Špernoga primila u svoj dom, u cilju da ovu liši života, u Danicu Ognjenović iz pištolja opisanog pod točkom 1., ispalio više hitaca zadavši joj prostrijelnu ranu prsnog koša i prostrijelnu ranu desne nadlaktice i prsnog koša, koje ozljede su teške i po život opasne i od kojih je Danica Ognjenović preminula na mjestu događaja,

dakle, dragog usmrtio,

čime je počinio kaznena djela protiv života i tijela, i to djelom pod točkom 1. – ubojstvo u pokušaju, opisano i kažnjivo po čl. 90. u svezi s čl. 33. KZ/97, a djelima pod točkom 2. i 3. – ubojstva, opisana i kažnjiva po čl. 90. KZ/97...«

12.1. Za kazneno djelo iz točke 1. izreke presude podnositelju je utvrđena kazna zatvora u trajanju od 8 (osam) godina, za kazneno djelo iz točke 2. izreke presude kazna zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina te za kazneno djelo iz točke 3. izreke presude kazna zatvora u trajanju od 12 (dvanaest) godina, te mu je uz primjenu članka 60. KZ-a/97 izrečena jedinstvena kazna dugotrajnog zatvora u trajanju od 30 (trideset) godina.

12.2. Na temelju članka 63. KZ-a/97 podnositelju je vrijeme provedeno u pritvoru i istražnom zatvoru od 23. prosinca 2012. pa nadalje uračunato u izrečenu jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora.

12.3. Na temelju članaka 80. i 335. stavka 3. KZ-a/97 prema podnositelju je primijenjena sigurnosna mjera oduzimanja predmeta i to pištolj marke »FM«, M 90, tvorničkog broja 340065.

12.4. Na temelju članka 158. stavka 2. Zakona o kaznenom postupku (»Narodne novine« broj 152/08., 76/09. i 80/11.; u daljnjem tekstu: ZKP) oštećenice Jasmina Mišković Špernoga i P. T. upućene su s imovinskopravnim zahtjevom u parnicu.

12.5. Također je odlučeno da je, na temelju članka 148. stavka 1. u vezi s člankom 145. stavkom 2. točkama 1. i 6. ZKP-a, podnositelj obavezan naknaditi trošak zastupanja oštećenice Jasmine Mišković Špernoga u iznosu od 10.000,00 kuna te trošak zastupanja oštećenice P. T. u iznosu od 10.000,00 kuna, dok će u ostalom dijelu odluka o obvezi naknade troškova kaznenog postupka biti donesena naknadno.

13. Odlučne činjenice u ovom kaznenom postupku sud je utvrdio na temelju provedenog dokaznog postupka u kojem je ispitao oštećenice, svjedoke i vještake sudsko-medicinske struke te psihijatrijske struke. Nadalje, izvršen je uvid u mnoge isprave, a među njima i u zapisnik o očevidu i fotodokumentaciju očevida, zapisnik o ispitivanju prisutnosti alkohola, opojnih droga ili lijekova u organizmu podnositelja, zapisnik sekcije Danice Ognjenović, zapisnik sekcije Miloša Ognjenovića, traumatološki list KBC Osijek broj: 20724-12 na ime oštećenice Jasmine Mišković Špernoga, a obavljeno je i balističko i toksikološko vještačenje.

14. U svojoj obrani podnositelj je implicirao moguće nepostojanje kaznenog djela ili, pak, postojanje privilegiranog kaznenog djela, navodeći da je kritične zgode bio alkoholiziran, da je u kuću brata svoje supruge došao u namjeri da se s njom pomiri, da se uopće ne sjeća da je ispalio streljivo iz predmetnog pištolja te da do kritičnog događaja uopće ne bi došlo da oštećenica Danica Ognjenović, sestra njegove supruge, nije nasrnula na njega i udarila ga.

15. Za utvrđivanje motiva i namjere podnositelja da počini navedena kaznena djela prvostupanjski sud je smatrao bitnim razumjeti bračne i obiteljske prilike podnositelja i oštećenice Jasmine Mišković Špernoga koje su prethodile počinjenju kaznenih djela. U tom smislu prvostupanjski sud je naveo:

»Nasuprot ovakve obrane opt. Jakoba Špernoge – koja implicira moguće nepostojanje kaznenog djela, odnosno koja ukazuje da je eventualno počinio privilegirano kazneno djelo, te da su njegovi motivi dolaska u Belišće inkriminirane zgrade benevolentni – ošt. Jasmina Mišković Špernoga navodi da odnosi među njima kao izvanbračnim, a kasnije bračnim partnerima nisu bili idilični. Opt. Jakoba Špernogu upoznala je u svibnju 2011. godine kada je došla živjeti k njemu u Stare Mikanovce. Bio se požalio da je narušenog zdravlja, da ima astmu, visok šećer, probleme s tlakom i da stoga pije više vrsta lijekova. Brak su zaključili u siječnju 2012. godine s tim da je već u kolovozu 2011. godine optuženik pokazivao agresivnost prema njoj pa je zbog toga znala odlaziti u Vinogradce gdje ima kuću. Optuženik bi se smirio kada bi popio Helex, ali istovremeno je govorio da njena kći mlt. Lj. F. ne može biti s njima jer da on ima nekih problema. Unatoč ovom, optuženik ju je uspio nagovoriti da zaključi brak s njim.

U prvo vrijeme trajanja bračne zajednice odnosi su bili dobri, a zatim je optuženik počeo prigovarati da je ona s njim samo zbog novca. Počeo ju je tući, vezao ju je, maltretirao ju svakakvim riječima.

Optuženik je u siječnju 2012. godine kupio kuću u Belišću u kojoj bi zajednički stanovali, ali su u kući proboravili tek dva dana, s tim da je i u tom vremenu prigovarao nešto u smislu 'Što ću ja ovdje, tu će mi dolaziti tvoji bratići, šoferi, tvoji ljubavnici'. Od kolovoza 2012. godine optuženik se počeo alkoholizirati što do tada nije činio. Nakon primitka tužbe za razvod braka koju je podnio optuženik, oštećena je donijela odluku da neće zajedno živjeti.

Na Veliku Gospu, dana 15. kolovoza 2012. godine oko pola noći tukao ju je, svezao, te joj prijetio da će joj ubiti najdraže – brata, kćerku. Te zgrade njenu sestru ošt. Danicu Ognjenović nije spominjao. Zbog ozljeda koje je te zgrade zadobila pružena joj je pomoć u vinkovačkoj bolnici, dok je policijskim službenicima rekla da je 'pala pod dunju'. Dana 31. kolovoza 2012. godine odlučila je prekinuti zajednicu života s optuženikom, jer nije nigdje mogla pobjeći, i pošla u kuću brata ošt. Miloša Ognjenovića u Belišće, gdje je pored njega još živjela njihova sestra ošt. Danica Ognjenović – djeca ove oštećenice (a nećakinje ošt. Jasmine Mišković Špernoga) P. T., te njena kći mlt. Lj. F.

Ovo nije bio prvi slučaj da ju je optuženik na opisani način zlostavljao, da bi joj k tome još prijetio, da ukoliko ne povuče prijave protiv njega zbog obiteljskog nasilja, da će ubiti nju, brata ošt. Miloša Ognjenovića i njenu kći mlt. Lj. F. Svaki put bi intervenirala policija, ali ona nikada nije izrekla istinu, nego je izmišljala i govorila da je 'pala na stubištu' i slično.

Dok je još živjela s optuženikom u Starim Mikanovcima znala je da ima pištolj, da ga drži u štali među drvima, u metalnoj kutijici s puno metaka. Istovremeno joj je optuženik govorio da o pištolju ne može pričati policiji. Nakon, što je napustila optuženika, isti joj je priopćio da je prodao pištolj.

U petak, dana 21. prosinca 2012. godine u Belišću optuženik je u društvu nepoznate ženske osobe, tražio od njene kćerke mlt. Lj. F. na ulici da mu preda mobitel koji joj je kupio. Još je tražio od njene kćerke da mu odgovori gdje se nalazi i što radi ošt. Jasmina Mišković Špernoga. Mlt. Lj. F. je prijavila događaj policiji, a istu večer oko 19.00 sati obje su došle pred sutkinju Prekršajnog suda u Valpovu. Tu je ošt. Jasmina Mišković Špernoga priopćila da je optuženik učestalo prijeti putem mobitela (SMS) – da će ubiti nju, njenog brata i kćerku. Dodala je da optuženik ima oružje, da ju je strah da ih stvarno ne ubije. Optuženiku je bila izrečena uvjetna osuda i zabranjeno mu je približavati joj se na sto metara. Optuženik je pušten na slobodu. Poslije ovoga optuženik je njoj, kao i ošt. Milošu Ognjenoviću, slao prijeteće poruke '...da će se kupati u suzama i gušiti u krvi... da je kraj njenom uživanju'. Ne zna što je točno pisao njenom bratu ošt. Milošu Ognjenoviću. Pozivala je policiju vezano uz ove prijetnje, redarstvenici bi došli k njoj kući, pregledali prijetnje koje su bile na mobitelu, ali ništa nisu poduzeli.«

16. Što se tiče kronologije samog inkriminiranog događaja sud je također povjerovao iskazu oštećenice Jasmine Mišković Špernoga, navodeći sljedeće:

»U nedjelju 23. prosinca 2012. godine čula je u večernjim satima lavež psa u dvorištu te je krenula prema ulaznim vratima kuće. Otvorila ih je i na udaljenosti od oko dva metra ugledala optuženika koji u podignutoj desnoj ruci drži pištolj. Tada je primijetila da iza njenih leđa stoji ošt. Miloš Ognjenović te u tom trenutku optuženik

usmjerava pištolj prema njenom bratu i uputio mu riječi '...a ti, a ti?!'. Optuženik je uspio odguravši nju i brata ući u hodnik kuće, a njih dvoje su ga izgurali iz hodnika kuće nazad u dvorište. U tom naguravanju zadobila je udarac pištoljem u glavu od kojeg udarca je kleknula na tlo.

Nakon toga ošt. Danica Ognjenović nekom letvom optuženika udara po glavi. Tada se ošt. Jasmina Mišković Špernoga ustala, zatvorila vrata kuće, naslonila se na vrata, a pri tome su joj još pomogli ošt. Miloš Ognjenović i ošt. Danica Ognjenović. Optuženik je pokušao odgurnuti vrata i ponovno ući u hodnik. Kada je vidio da ne može optuženik je pucao u vrata. Kako je u hodniku bilo upaljeno svjetlo, to je isti mogao vidjeti unutrašnjost kuće. Misli da je optuženik pucao tri puta i dok je bila naslonjena na vrata jedan joj metak pogađa uho, a drugi rame. Tada se srušila, kratko vrijeme bila je bez svijesti. Kada se povratila, čula je da je optuženik u spavaćoj sobi. Izašla je izvan kuće i sakrila se. Skrivena iza jednog zida vidjela je optuženika koji je krvav izlazio iz kuće. Kretao se prema izlazu iz dvorišta. Tada je ušla u kuću, vidjela je u hodniku krv, bosa gazila po njoj, te uočila brata kako leži na ulazu vrata spavaće sobe, a sestra leži kod ulaznih vrata u kupaonicu. Ušla je u sobu nećakinje ošt. P. T. i sakrila se u ormar. U jednom je trenutku čula uzdisanje i kroz otvor vidjela optuženika. Kroz otvor ormara je vidjela kako optuženik ulazi u sobu gdje je ležao brat ošt. Miloš Ognjenović te da pomiče krevete da vidi gdje se ona nalazi. Slušajući njegove korake zaključila je da napušta kuću i tada je izašla iz ormara. Vidjela je kako optuženi izlazi iz dvorišta i odlazi na cestu. Nakon toga je pozvala policiju i hitnu pomoć. Nećakinja ošt. P. T. je bila u kupaonici, a ošt. mlt. Lj. F. je izašla iz dječje spavaće sobe. Nakon toga je otišla kod susjeda potražiti pomoć.

Ošt. Jasmini Mišković Špernoga sud je povjerovao u cijelosti, držeći da je njen iskaz logičan, okolnosan i neposredan te se uklapa u relevantne iskaze ispitanih svjedoka. Osim toga iskaz oštećene potkrijepljen je ostalim izvedenim dokazima – zapisnikom o očevidu, skici lica mjesta, fotoelaboratu te nalazu i mišljenju vještaka sudsko medicinske struke. (...)«

17. Ubrojivost podnositelja prilikom inkriminirane zgrade sud je utvrdio na osnovu nalaza i mišljenja vještaka psihijatrijske struke:

»Prema nalazu i mišljenju vještaka Ivana Požgaina sud je utvrdio da kod optuženika postoji jedna specifična patološka struktura ličnosti, tj. poremećaj ličnosti disocijalnog tipa. Ovaj poremećaj karakteriziran je sljedećim dijagnostičkim česticama: manjak odgovornosti i opetovano nepoštivanje socijalnih normi, pravila i obveza zbog čega takve osobe češće dolaze u sukob sa zakonom, grubo zanemarivanje osjećaja drugih osoba, poteškoće pri održavanju dugotrajnih veza, iako ne postoje poteškoće u njihovom uspostavljanju, niska tolerancija na frustracije što rezultira na agresivnost i sklonost nasilju, nepostojanje osjećaja krivnje uz nemogućnost učenja na prethodnom negativnom iskustvu, poglavito kazni, izražena sklonost okrivljavanju drugih i sklonost uvjerljivim racionalizacijama za svoja neprihvatljiva ponašanja.

Pijenje alkoholnih pića kod optuženika ima više obilježja tzv. problemskog pijenja, nego prave ovisnosti. Optuženik je kroz dulje razdoblje imao naglašeno poremećene odnose s oštećenom uz osjećaj napuštenosti, prevarenosti i prisutnosti ideja ljubomore, ali ne do razine duševnog poremećaja tj. sindroma patološke ljubomore. Imajući u vidu strukturu ličnosti optuženika njegovo srednje teškom pijanom stanju (analiza krvi pokazivala je 1,53 g/kg), poremećen odnos s oštećenom te njegovo afektivno stanje kritične zgrade, koje karakterizira mješavina raznih negativnih emocija, od straha do bijesa te osjećaja poniženosti i prevarenosti, vještak zaključuje da je optuženik u odnosu na djelo za koje se tereti mogao shvatiti značenje svojih djelovanja i upravljati svojim postupcima, ali su te sposobnosti zbog navedenih okolnosti bile umanjene u znatnom stupnju.

S obzirom da su u krvi optuženika pronađene i aktivna supstanca alprazolam te lidokain ove tvari su mogle pojačati djelovanje alkohola te negativno utjecati na psihofizičke sposobnosti. Citirane aktivne supstance medikamentata su mogle sinergistički djelovati na učinke alkohola te vještak dopušta mogućnost da je klinička slika kod optuženika tempore criminis mogla odgovarati težem pijanom stanju.

Na raspravi vještak je dodao da je u konkretnoj situaciji doprinos alkohola kod optuženika bio vrlo značajan. Utjecao je na otkočenje agresivnog ponašanja optuženika. Pod pretpostavkom da je optuženik bio trijezan vještak se ne bi odlučio za ovakvu procjenu redukcije ubrojivosti.

Sud je u cijelosti prihvatio ekspertizu nalazeći da je ista temeljena na algoritmu forenzične psihijatrije, znanju (vještak je izvanredni profesor) te na dugogodišnjem iskustvu – u sudskim vještačenjima, te na istu stranke nisu imale primjedbi.«